

Bukta
Péter

SEGÉDESZKÖZ KÖRÖS PRÓBÁHOZ

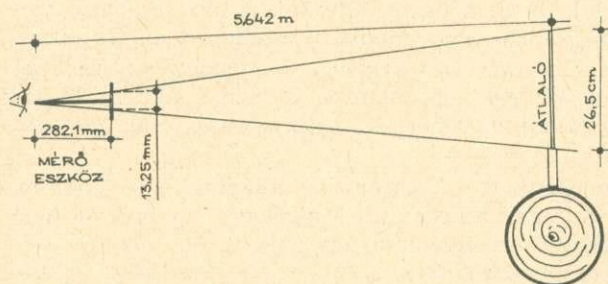
A próbateres fatömegmeghatározáshoz a próbaköröket az általános gyakorlat szerint rúddal jelöljük ki, amit vagy helyszínen vágunk, vagy pedig készen szállítunk a terepre. Tapasztalatom szerint azonban ez a mintaterület-kijelölés meglehetősen sok kényelmetlenséggel jár. Ez késztetett arra, hogy pontosabb és könnyebb módszert keressék a próbakörök kijelölésére.

Az alapötlet az volt, hogy ha egy célzószervezeten át valamely tárgyat nézünk, akkor a szemünk ugyanazon helyzetben élesnek látja a célzóberendezés, valamint a kérdéses tárgy körvonalait is.

A segédeszköz megszerkesztésekor lényegében a hasonló háromszögek elvéből indultam ki, szem előtt tartva, hogy a viszonyítóeszközöm kéznél levő tárgy legyen. Önként adódott, hogy az átlalót válasszam, mivel a fatömegméréseknél erre egyébként is szükség van. Ezek után nem volt más teendő, mint az át-

A segédeszközzel való
gyakorlati mérés

és vázlatos elrendezése

laló fejrészének hosszához, valamint a 0.01 ha-os mintakör 5,642 m-es sugarához megszerkeszteni az arányos célzóberendezést, és azt stabil állvánnyal el látni.

A mérőeszköz a *David Dominicus* 637 jelű átlalóra épült. Ennek fejrésze a szorítócsavarral együtt 40 cm, az alumíniummal nem borított hossz pedig 26,5 cm. Ezt a 26,5 cm-es szakaszt festettem le fehérre és tulajdonképpen ez lett a bázisom. Ehhez a bázishoz szerkesztettem meg a célzóberendezést, aminél a célzófej belső szélessége a bázis hosszának 1/20-ad része, tehát 13,25 mm. A célzófej és a diopter távolsága az 5,642 m-es körsugár 1/20-ad része, azaz 282,1 mm.

A gyakorlat nagyon sokféle átlalót használ, de mindegyiken kijelölhető a bázishossz. Az átlaló fajtájának tehát nincs különösebb jelentősége. A hússzoros kicsinyítést azért tartom előnyösnek, mivel ebben az esetben a mérőléc 30 cm hosszúságú, és ez még kényelmesen hordozható a táskában. A bázishoz is a 25 cm körüli hossz a legjobb, mert ilyenkor a szemlélési szög 2° körüli érték, ami megegyezik az emberi szem éleslátási szögével, azaz a szem mozgása nélkül egyszerre látjuk a bázis mindkét végét.

A mérőlécezt fából készítettem, a célzófejet és a dioptert pedig 0.8 mm-es vaslemezből. A mérőlécezt két vaslemez közé szorítva egy 4 cm átmérőjű, kör alakú vastányérhez erősítettem, amelynek aljához egy függőleges, 10 mm átmérőjű, 8 cm hosszúságú acélcsap van hegesztve. Ez a csap illeszkedik bele az állványul szolgáló bambuszbot végébe erősített hüvelybe, aminek a végén szintén egy vastányér van, hogy a felfekvés minél stabilabb legyen. A célzószerkezet ezáltal könnyedén körbeforgatható. A bot két részből illeszthető össze, alján vassaruval és ütközőtárcsával van ellátva, hogy leszúrva jól felfeküdjön a talajon. Az eszköz magassága földbe szúrt állapotban 150 cm.

Az eszközzel a gyakorlati mérés a következőképpen történik. A megadott táblázatok alapján megállapítjuk, hogy a kérdéses erdőrészletben hány kört kell felvenni, és hogy milyen távol esnek a körök középpontjai egymástól. Ezután a kimért helyen leszúrjuk a mérőeszköz állványát úgy, hogy az alsó részén levő ütközőtárcsa stabilan felfeküdjön a talajon. Leszúrásnál ügyeljünk arra, hogy az állvány megközelítően függőleges legyen. Ezután megkezdjük a törzsek felvételét. Azon fák esetében, amelyek szemmel láthatóan beleesnek a körbe, nincs probléma, amelyek megítélésünk szerint a határon — tehát 5 m körül — vannak, mérést kell végeznünk. Ilyenkor a segédmunkás odamegy a fához, függőlegesen annak oldalához illeszti az átlaló számozott lécezt, és háti élével megirányozza a mérőeszköz állványát. Ezzel lényegében beállt a helyes irányba, a bázis gyakorlatilag merőleges a kör sugarára. Ezután a mérőlécezt úgy fordítjuk el, hogy a célzófej belső éle messe a fehérre festett bázis megfelelő végpontját. Ajánlatos a szélesebb végpontra állni, ugyanis így pontosabb az illesztés. Ha úgy látjuk, hogy a bázis túlnyúlik a célzófej belső szélességén, akkor a törzs beleesik a körbe, míg ellenkező esetben nem. Ha mindkét bázisvég érintőleges, akkor egyszer bevesszük a faegyedet, egyszer pedig kihagyjuk. Ha netalán levél, vagy ág takarná a bázist, akkor 20—30 cm-es függőleges elmozdítással láthatóvá lehet tenni. Ez ugyanis csak 2—3 cm hibát jelent a távolságmérésben.

Mivel a mérőeszköz teljes magassága — földbeszúrt állapotban — 150 cm, nyilvánvaló, hogy egy bizonyos terephajlason túl függőleges állvánnyal nem használható. Ez 15° -nál következik be. Ilyenkor úgy járunk el, hogy az állványt a terepvonalra merőlegesen szúrjuk le és lényegében nem kört fogunk kijelölni, hanem egy ellipszist, amelynek területe 100 m²-nél kisebb. Ebben

az esetben több próbateret kell felvenni, mégpedig a terephajlástól függően a következők szerint:

Terephajlás (fok)	Többlet próbatér az elméletileg szükséges darabszám százalékában
15	3,5
20	6,0
25	9,5
30	13,5
35	18,0
40	23,5

Eddigi tapasztalataim szerint az eszköz független az állományviszonyoktól, jól használható fiatalosokban törzsszámlálásra, könnyen kezelhető, kis súlyú, hordozása nem jelent különösebb megterhelést, házilag kis ügyességgel elkészíthető és olcsó, vele pontosabb a mérés, mint az általában alkalmazott rúddal, a munkához elegendő két ember, és gyorsabb a munkavégzés.

Букта П.: ПРИСПОСОБЛЕНИЕ ДЛЯ КРУГОВОЙ ПРОБЫ

При таксации леса круговой пробой пробные круги как правило выделялись с помощью жерди. Пользование жердью является очень неудобным, поэтому автор разработал диоптрический прицел, с помощью которого стоя на середине круга простым прицеливанием можно установить, находится ли какой-то ствол на площади круга определенных размеров или нет.

Bukta, P.: A DEVICE FOR DETERMINING THE LIMITS OF A CIRCLE SHAPED TEST AREA IN THE FOREST SURVAY

In the forest survey the limits of the circle shaped test area would be determined usually by a batten. The manipulation with a long batten is very uncomfortable therefore the author constructed a sighting arrangement by which help it can be checked whether the circle shaped test area includes the tested stem or not, standing in the centre point of the circle.

061.3(100)(439):634.0.2:614.7

*Dr. Solymos
Rezső*

A IUFRO ERDŐMŰVELÉSI ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI OSZTÁLYÁNAK ÜLÉSE MAGYARORSZÁGON

AZ ERDÉSZETI KUTATÁS SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS ESEMÉNY színhelye volt hazánk ez év szeptember 9—16-án. Az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) Erdőművelési és Környezetvédelmi Osztálya nálunk tartotta tanulmányúttal egybekötött ülését. Ezekre az ülésekre általában két évenként más-más országban kerül sor. A cél az erdőművelés időszerű és legfontosabb kérdéseinek megtárgyalása, az erdőművelési kutatás jelentősebb témáinak nemzetközileg koordinált megoldása, a szakmai véleménycseré, valamint a kutatási és emberi kapcsolatok bővítése.

A magyarországi rendezvény plenáris és munkabizottsági ülésekből, két-három napig tartó tanulmányútból, valamint kiértékelő záróülésből állt. Az ülések színhelye Budapest volt, az egyik tanulmányúton a Duna—Tisza közí, a másikon a dunántúli erdőművelés jellemző példáit tekintették meg a résztvevők.

AZ ÜLÉS FŐ TÉMÁJA: „Az erdőművelési kutatás, oktatás és a gyakorlat” volt. A megnyitó előadást *dr. Madaş András* miniszterhelyettes tartotta: „Erdőművelés és környezetvédelem Magyarországon” címmel. Hangsúlyozta, hogy